

Juleprædikenen 2020

Fred til mennesker med Guds velbehag... Ved et sammentræf af tilfældige omstændigheder tilbragte jeg nogle år af min skoletid på en katolsk privatskole. Det var ikke et led i en tidlig karriereplan, der fra begyndelsen skulle vende blikket i retning af mere åndelige sysler. At dømme efter de sparsomme oplysninger i familiearkivet var det heller ikke, fordi jeg ikke kunne rummes i den offentlige skole. Eller rettere: Der var ikke blevet gjort forsøg på det fra de voksnes side. Det var som sagt helt tilfældigt.

På den katolske Sct. Michaels Skole i Kolding manglede der i dagene op imod jul intet, når det gælder Luciaoptog og krybbespil med Maria, Josef og barnet, især Maria, samt halm, masser af halm, kameler, æsler, vise mænd og små pakkelege. Der manglede ingen stemningsskabende elementer.

Vi, og vi var en del, der ikke havde vores åndelige baggrund i pavens encyklikaer, men var groet i en mere tvivlsom muld af tressermodernisme, højskolefrisind og luthersk protestantisme - vi anede selvfølgelig nok, i kraft af en gryende bevidsthed om vores anderledes, men (mente vi dog) mere oplyste herkomst, at vi her havde at gøre med noget forfærdeligt katolsk kitsch, der i al sin enfoldighed kun var så meget desto mere rørende, som tiden jo for længst var løbet fra det.

Når vi ikke desto mindre levede med det, var det, fordi vi, da nu skolegang under alle omstændigheder så ud til at blive et uundgåeligt opvækstvilkår, trivedes og trivedes overraskende godt, hvis nu sandheden skal frem, i den renstrøgne luft af regelmæssig livsførelse, tidebøn, fred og forsoning, der stod ud fra nonnernes ordensdragt, og fordi den indoktrinering, der vitterligt foregik på skolen, begrænsede sig strengt til den tyske grammatiks bøjningsskemaer, mens der i øvrigt var umådeligt højt til loftet. Der var ingen, der talte om rummelighed og respekt for forskellighed. Skolen havde regler, der skulle overholdes, men ellers var det en selvfølge, som ingen dengang drømte om at formulere i et værdigrundlag endsige slå op på en hjemmeside, at vi alle tænkte forskelligt om alt muligt.

I dag er nonnerne væk fra skolen, har jeg ladet mig fortælle. Tiden har taget dem. Om tiden også har taget Luciaoptøget, hyrderne på marken og hele krybbespillet's enfoldige bibelske scenarie, ved jeg ikke. Men i det tilbageblik, der, belejligt såvel som ubelejligt, melder sig hos en del af os i julen, og gør det fordi højtiden særligt har med følelser at gøre, kan man ikke lade være at spørge sig selv, om de forestillinger, man engang havde om enfoldighed, om hvad der er enfoldigt og hvad ikke, mon kan have brug for et kritisk gensyn? Er det måske enfoldigt at håbe på fred på jorden og på en

glæde, der samler, eller er det ligefrem nødvendigt? Er fortællingen om stjernen over Betlehem og barnet i krybberummet, og det håb der udgår derfra, mere enfoldig end planen om at lade stjernearkitekten Bjarke Ingels bygge boliger på månen? Mere enfoldig end satsningen på en ny chance for menneskeheden derude i rummet, den dag ressourcerne i Betlehem og andre steder på jorden er udtømte? Der findes sikkert ikke noget svar på det spørgsmål. Men der er et valg mellem de perspektiver, vi hver især tænker vores liv ind i.

I min generation har vi været i tvivl om mange ting, faktisk det meste, og vi har lagt mange af de holdninger og værdier, vi overtog fra vore forældre, i graven. Én ting har vi dog aldrig været i tvivl om eller haft grund til at tvivle om. Vi har aldrig været i tvivl om, at det gik fremad.

Ikke før nu. For lige nu er det, som om fremtiden er aflyst. Eller i hvert fald mere usikker, end den har været i de sidste 250 år med uafbrudte fremskridt. Hvilket er skræmmende.

Men faktisk giver situationen også anledning til håb. Håb, der kommer af, at vi nu er tvunget til at tænke på nye måder, formulere nye dagsordener, opfinde nye måder at indrette os på i stedet for at følge de spor, vi – hvis jeg må have den dristighed at tale på min generations vegne – endte med at følge.

Så måske ender historien alligevel ikke her. Måske begynder den først her.

En af de mere opmuntrende oplevelser for mig personligt i 2020 fandt sted i Katedralskolens fællessal lørdagen før efterårsferien, som led i den stykkevise gennemførelse af dele af det aflyste genforeningsjubilæum i Ribe. Det var et møde med den tyske stjernesociolog Hartmut Rosa. Ikke fordi hans budskab til forsamlingen i sig selv var opmuntrende, men fordi det var en forløsning, at han satte ord på et problem i moderne politisk kultur: Måden vi taler om politik på!

Hvorfor har vi – tilmed i oplyste vestlige samfund – accepteret, at politik nærmest som en selvfølge handler om at bekrige hinanden? Hvorfor har vi accepteret, at den politiske proces handler om at bekæmpe hinanden, at vinde over hinanden, at udse sig de andres svage sider og udstille dem i medier? Hvorfor har vi accepteret, at politik handler om at udmanøvrere hinanden for selv at komme til magten? Hvorfor? Der er helt sikkert mange, der tænder på kamp. Kamp er fint i sportsarenaen, men hører også kun hjemme dér. For hvordan kan man koncentrere sig om sagen?

Hvordan skal man fastholde et sagligt fokus og arbejde langsigtet, hvis man her og nu mest er nødt til at tænke på, hvornår man får en kniv i ryggen, eller selv kan komme til at sætte sit stik ind.

Hvordan ville vi selv have det, hvis vi skulle levere et stykke fornuftigt arbejde i en angiveligt så giftig atmosfære?

Egentlig er det et under, at vore politikerne over en bred kam gør det så godt, som de gør. På det vilkår!

Jeg kan ikke lade være med at tænke på det opgør, der – om man ynder detaljerne i det eller ej - er fulgt i kølvandet på ”me-too” bevægelsen. Et opgør med en kultur, som vi et langt stykke betragtede som hørende til naturens orden, skønt den ikke var i orden. Tænk, om vi fik et tilsvarende opgør med en politisk kultur, som heller ikke er i orden – uanset, at der hidtil ikke blandt politikerne selv eller i mediernes måde at tænke politik på eller i den politologiske litteratur eller blandt os borgere, hvis ansvar det er, for alvor har været sat spørgsmålstegn ved den. Et opgør med den kultur ville skabe håb for os selv, vore børn og børnebørn, uanset rækken af kriser, verden står over for, hvoraf pandemien blot er den hidtil seneste i rækken. Er det enfoldigt eller er det blevet nødvendigt?

Enhver må selv dømme.

Det handler om politik og samfund og verden set igennem mediernes linse, ja, det gør det også!

Men især handlet det som nævnt om det ansvar, vi som borgere selv har for, at tingene er, som de er: set i det skarpe lys fra juleevangeliets budskab om fred på jorden, om forsoning. Om en glæde, der samler og løfter frem for at sprede og ødelægge. En velsignelse var det i hvert fald, at vi i år fik et heksemuseum i Ribe til påmindelse om, at man aldrig skal finde svaret på den tvivl og afmagt, der griber én under store kriser, ved at personificere krisernes årsag og lede efter sydebukke, i stedet for at finde saglige svar på saglige problemer, uanset hvor umulige de problemer er.

Det handler om det ansvar, det enkelte individ har for den glæde, der skal være for alle. Men det er også en udfordring til kirken om nu for alvor at besinde sig på, hvad det vil sige, at Gud trådte ind i vores verden og blev menneske i Jesus fra Nazaret. For det forhold, at kirken udgør et rum for sig på kanten af samfundet (og skal gøre det, for individets skyld), frister stik imod evangeliet let til den forestilling, at det gør Gud så også stadig. Befinder sig uden for. Som kritisk iagttager til menneskers gøren og laden. Hvorefter kirken risikerer at blive et reservat, hvor de absolutte sandheder fortsat dyrkes og tilbedes uafhængigt af menneskers virkelighed, uafhængig af tid og

sted, og hvorfra man ligesom med Gud ved sin side stadig kan føre krig hen over muren. Svinge pisken over moderniteten, materialismen, kapitalismen, selvisheden (altid må det ulykkelige gespenst fra det protestantiske raritetskabinet, kaldet ”selvisheden”, holde for) med samt, hvad der ellers rører på sig derude i samfundet.

Stik imod det, der er julens kernebudskab! Hvis mening tværtimod er, at vi er mennesker sammen derude i verden. At der kun er én jord, og at vi er nødt til at finde ud af det sammen og tage ansvar sammen. Og at Gud nu ikke længere står uden for og ved bedre for efter behag at gøre vore tanker og handlinger til intet, men i barnet i Betlehem er trådt ind i menneskenes verden og er den, der selv bærer med, hjælper og trøster, forsoner og mildner, glæder og oprejser i det liv, som blev vores. Det har vi i den grad brug for at erindre og holde os til, hvis vi skal genfinde håbet og fremtiden. Glædelig jul. Amen!